

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna pretplata 2 K 40 h

Oglasi 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Hain, Pula

Petak, 31. ožujka 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 260

Naši hidroplani pod vodstvom Konjovića nad Valonom.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 30. ožujka. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Tu i tamo okršaji između prednjih straža.

Talijansko bojište.

U Goričkoj na novo dan i noć žestoki bojevi. Na mostobranu stupile su na jednoj i drugoj strani jake sile u boj. Naše su čete uhvatile ovdje 350 Talijana, između kojih ima 8 časnika. U odsjeku doberdopske visoravni topovska je vatra izvanredno živahna. Na vrhovima istočno od Selca bježe se dalje boj za nekoliko jaraka. Skupina je naših pomorskih ljetala bacila obilje bomba na neprijateljske baterije kod ušća Sdoble.

U odsjeku Felle i Plöckena, na Dolomitskoj fronti i blizu Rive topovski bojevi.

Jugoistočno bojište.

Nikakovog važnijeg događaja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höter, podmaršal.

Događaji na morn.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja: 29. ožujka prije podne bombardovahu četiri hidroplani pod vodstvom linijskog poručnika Konjovića Valonu te pogodise više puta baterije, zakloništa, hangar ljetala, spremište i francuski ljetalački brod Foudre. Unatoč žestokoj paljbi vratise se sva ljetala neoštećena.

C. i K. zapovjedništvo mornarice.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 30. ožujka. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Malena je njemačka četa u okolici Lionsa dovela sobom natrag sa kratkog upada u francuske položaje kao zarobljenika jednog satnika i 57 vojnika. Zapadno od Moze imale su ponovne jakom paljbom pripravljene francuske navale tu svrhu, da opet osvoje šumovite položaje sjeverozapadno od Avocourta. Bile su suzbijene. U jugoistočnom kutu šume došlo je do ogorčenih borba na blizu, koje su se i po noći nastavile, dok je morao protivnik da i ovdje ranim jutrom popusti. Topovska paljba traje na obim obalama Moze velikom žestinom. Poručnik je Immelman oborio dvanaest neprijateljsko ljetalo.

Istočno bojište.

Južno od Naročkog jezera odustali su jučer Rusi od svojih navala. Njihovo je topništvo djelovalo i ovdje i zapadno od Jakobstadta te sjeverno Vidzija živahno dalje. Kod Postavija nastupio je mir.

Balkansko bojište.

Ništa novoga.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 30. ožujka. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na raznim frontama nema nikakvih osobitih događaja. 27. o. mj. bacilo je naše ljetalo na ljetalište u Mudroskoj luci 4 bombe, koje su eksplodirale u tamošnjem hangaru.

Brzobjavi.

Austro-Ugarska.

K pitanju zemaljskih autonomija.

Beč, 29. Kršćanski socijalci njemačkog dijela Češke odražavali su u Aussigu iz svih posljednjih blagdana stranačke sastanke, kod kojih se je najviše raspravljalo o pitanju zemaljske autonomije. Razjasnilo se je, kako je neopravdan i neutemeljen pokušaj i nastojanje, da se među Nijemcima stvaraju nesuglasja u shvaćanju pitanja o autonomiji. Suglasno da se izjavilo mnijenje, da se mora razviti pitanje o zemaljskoj autonomiji sa osobitim obzirom na kotarska zastupstva, koja bi se morala uvesti na temelju narodnog principa. Kršćanski su socijali veoma čvrsto stajali na stavu narodne samouprave; oni zahtijevaju uređenje zemaljske autonomije Češke putem zakonitog ustanovljenje prava samoodređivanja Nijemaca, oni traže narodno odijeljenje i razdiobu u narodne kotare te su uvjereni, da u tim temeljnim zahtjevima suglasuju s njima sve ostale stranke njemačkog dijela Češke.

Nakon strankinog vijeća vršila se je velika skupština, na kojoj su govorili dr. Gessmann i dr. Mataja.

Njemačka.

Iz njemačkog sabora.

Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja: Parlamentarni je proračunski odbor dovršio raspravu u pitanju podmornica.

Državni kancelar i državni tajnik carskog mornaričnog ureda uzeli su više puta riječ. Tajnik je državne riznice podastro poduze gospodarstvene prikaze. Članovi su odbora istakli, da referenti nisu imali namjere, da se upliću u zapovjedničke poslove nad bojom silom.

Državni je kancelar priznao izričito domoljubne namjere referenata.

U čitavom je raspravljanju vladao odlučno domoljubni duh. O tome, da se ima rat na moru voditi sa sredstvima, koja su najjelotovornija za pobjedonosno dovršenje njegovo, vladalo je potpuno jedinstvo. Rasprave su odbora prihvatile takav tok, da će ojačati sveopće pouzdanje u uspjehe našeg oružja.

Balkan.

Englesko-francuska nasilja u Grčkoj.

Milan, 30. (D. u.) Secolo javlja iz Atene: Engleski je ratni brod iskrcao u Patrasu svoje momke, koji su upalsi kapetane jedne a.-u. skune i njemačkog broda za spasavanje, koji su ležali zatvoreni u luci od početka rata. Englezi su upalsi kod Elenisa njemačke inžinire na dvim njemačkim parobrodima. Deset je francusko-engleskih brodova iskrcalo momčad u Sudi i Kaneji, koji, se čini, će i tamo ostati. Atensko je pučanstvo uslijed tih vijesti silno uzbuđeno.

Srbi nijesu bili prevedeni u Solun.

Atena, 29. Novine javljaju saopćenje odvješnjega srpskoga poslanništva, prema kojemu su preuranjene sve vijesti, koje govore o prevozu srpskih četa iz Krfa u Solun. Sada da ima u Solunu 8000 Srba, koji su tamo ostali još u prijašnjim vremenima.

Mackensen u Sofiji.

Sofija, 30. (D. u.) Jučer u podne prispio je u Sofiju Mackensen, te se je kao kraljev očit svratio u Palaisu. Kralj i Mackensen su zajedno objedovali. Po tom je Mackensen primio posjet ministra-predsjednika Radoslavova. U šest sati na večer otputovao je dalje u svoj glavni stan. Kralj ga je do kolodvora ispratio.

Mackensen otputovao iz Carigrada.

Carigrad, 30. (D. u.) Mackensen je iz Carigrada otputovao.

Rusija.

Polivanov odstupio. — Šuvajev njegov nasljednik.

Petrograd, 30. (D. u.) Petrogradska agencija javlja: Ratni je ministar Polivanov dignut na svoju molbu od njegove službe. Njegov je nasljednik poglavar bojne uprave pjesadijski general Šuvajev.

Ruski pozivi.

Kopenhagen, 30. Carski ukaz pozivlje na novo novačenje svu nesposobnu proglašenom momčad pričuve i domobranstva. Drugi ukaz pozivlje one vojnođuzne, koji se nalaze u predrižari ili u sudskom zatvoru, da dodju na stavnju. Sve sudbeno kažnjene osobe, kojima nijesu bila oduzeta građanska prava, bit će bezodvlačno opozvane. Zatim množina radnika, koji su do sada

radili u državnim ili municijским tvornicama i koji će se sada nadomjestiti vojnim invalidima. Skoro tri četvrtine ruskog konjanstva bile su u zadnje vrijeme izvježbane kao pjesadija, samo kozaci vršiti će istu vojnu službu, koju su i do sada vršili.

Geneva, 30. Echo de Paris veli, da moraju svi u Francuskoj bivajući ruski podanici godista 1903. do 1916. (domobranstvo I. poziva) i godista 1908. do 1916. (domobranstvo II. poziva) bezodvlačno otputovati u Rusiju, da se tamo prijave.

Engleska.

Svršetak novačenja.

Manchester, 26. Londonski dopisnik Manchester Guardian piše: Kancelar državne riznice i predsjednik trgovačkog ureda uvjereni su, da nema više mnogo niti oženjenih niti neoženjenih, koji bi mogli doći u vojsku; jednom će se morati doći do granice. Prema mnijenju trgovačkog ureda, već se je do nje došlo. Vojska broji preko tri milijuna. K tome dolazi još pol milijuna na gubicima, a jedan milijun stoji u posrednoj ili neposrednoj službi mornarice. Koje god mjere poduzmemo za novačenje, na svaki smo način skoro pri kraju. Ne, samo izvorna industrija te najnužnije industrije, već i municijско ministarstvo i mornarica tuže se, da ne mogu dobiti dosta raznih sila.

Radnički nemiri u Engleskoj.

London, 30. (D. u.) U donjoj je kući izjavio državni podtajnik Addison, da je prošlog tjedna bio organiziran u raznim vašim tvornicama municije štrajk, da se s njim vladu prisili, neka ukine zakon o vojničkoj dužnosti i zakon o municiji, kao što i sve odredbe, koje se odnose na povisivanje dnevnice i na štrajkanje. Broj radnika koji nijesu došli na posao iznaša tisuće. U petak bio je položaj takav, da se je ministar za municiju morao obratiti na vojničke oblasti, neka uhvate šestoricu radničkih kolovodja.

Opet o engleskom novačenju.

London, 30. (D. u.) Times javlja: Unio-nistički kao što i liberalni ratni odbor odlučili su se u prilog sveopće vojničke dužnosti. U slučaju, da vlada ne može pronaći do dođućeg tjedna povoljnog rješenja pitanja novačenja, iznijeti će Carson u donjoj kući primjereni predlog. To se može u sadašnjim prilikama tumačiti jedino, kao znak nepovjerenja.

Nevrijeme u Engleskoj.

Amsterdam, 30. (D. u.) Engleska je bila u posljednja dva dana pohođena teškim snježnim olujama. Mnogo je kuća i brodova oštećeno.

Italija.

Talijanski glas o Verdunu.

Odličan talijanski strukovni list L'Esercito Italiano piše u svom broju od 23. ožujka ovo: Ljudi se čude, da već čitav jedan mjesec traju neodlučne borbe oko Verduna, no zaboravljaju, da se ovako silno utvrđeno mjesto ni s najjačim sredstvima ne može u jedan ili dva mjeseca zauzeti. Govori se o rasipnom potrošku artiljerije i o ogromnim gubicima, no zaboravljaju se na povijest opsjedanja Port Artura. Govori se o „napadaju“ na Verdun, o promjenama njemačkih osnova, a ne zamjećuje se, da se Nijemci spremaju na opkoljenje Verduna, da tako zabiju veliki klin u francusku frontu, Francuski se i ostali vojni kritičari čude, što nije Verdun za mjesec dana pao, i oni imaju pravo, ako misle na iznenadjenja kod belgijskih tvrđava, ali trijezno razmatranje pokazuje, da Nijemci metodijski i uz najveće hrabrosti ratno iskustvo pripremaju opsadu Verduna. Naravski da je i obrana sjajno organizovana. Ako se posada može dugo opirati, može se ostala vojska prirediti na buduće napredovanje njemačke ofenzive. I saveznici na dugim frontama podvostručuju u tu svrhu svoja nastojanja. Kao nepri-

strani kritici moramo priznati, da su Nijemci oni, koji napadaju, te da krug oko Verduna sve više suziju. Da li će im poći za rukom, ne može se kazati ni za nedjelju ni za mjesec dana.

Milan u tami.

Milan, 27. Zna se, da se u Londonu iza nastupa mraka od straha pred sablaznim duhovima ne rasvijetljuju ulice, a isto tako nije dozvoljena rasvjeta ni u trgovinama, željeznicama, tramvajima itd. odnose samo uz oboružavanje opsežnih mjera opreznosti. No manje je poznato, da su u Milanu od straha pred austrijskim ljetacima poduzete strože mjere. Radi prekršaja te nove naredbe bilo je ove sedmice više stotina vlasnika trgovina i kuća usudjeno na različite kazne. Svako će veće obilaziti ulicama brojni redarstveni činovnici i nadzornici, da uglave i dalje „zločince“ i predaju ih pravdi na kaznu. Zabrana je svaka javna rasvjeta dućana, spremista, kuća, cesta i cestovnih željeznica. Rasvjeta mora prema vani biti ublažena modro obojanim staklom i prema gore neprozirnim klobukom ili poklopcem biti posve pokrivena. Jakost te modre svjetlosti ne smije nadilaziti 10 svijeća: isto vrijedi za privatne kuće.

Dogodjaji na moru.

Upute njemačkih podmornica.

Hag, 30. (D. u.) Po onomu što listovi pišu poslala je njemačka vlada nizozemskom izvanjskom ministru ovu izjavu, da načela, koja je njemačka vlada postavila o vođenju rata sa podmornicama, nijesu trpjela nikakove promjene. Njemačke podmornice imaju nalog, da se održe od svakog napada protiv onih neutralnih brodova, koji se ne protive ili ne kušaju, da se bijegom spase od pretraženja.

Obustavljen putnički promet.

Amsterdam, 30. (D. u.) Novine donosaju, da se je privremeno obustavio putnički promet između Folkestonea i Dieppa.

Potopljeni parobrodi.

London, 30. (D. u.) Lloyd javlja: Potomno je engleski parobrod Eaglepoint (5222 t.). Posada spašena.

London, 30. (D. u.) Reuter javlja iz Harvicha: Ovdje je prispjela 27. o. mj. po podne posada danskog parobroda Harriet (1372 t.) kapetan kaže, da je parobrod naišao na minu i potonuo.

Amerika.

Afera Sussex i Englishman.

Washington, (D. u.) Reuterov ured javlja: Državni tajnik Lansing priopćuje, da je američki poslanik u Berlinu primio nalog, da upita njemačku vladu, nije li njemačka podmornicu torpedovala parobrode Sussex i Englishman.

Japan.

Japanske struje za savez s Njemačkom.

New-York, 29. Doktor je Iyenaga, predsjednik japanskog novinarsko ureda za istok i zapad, razgovorom na vijesti o japanskim zahtjevima glede slobodnih ruku u Kini i glede japanskih prijetnja, da će sklopiti u protivnom slučaju savez sa Njemačkom, izjavio, da se može dogoditi, da će se Japan komu drugomu baciti u naručaj, ako se Engleska pokaže previše mlakom. On je očitovao, da izražava svoje lično mnijenje, ako kaže, da se veoma divi djelatnosti Nijemaca i velikim činima njihove znanosti. Japan da je doista na strani Engleske i da je bio uvijek vjerran englesko-francuskom savezu. Nadalje je iskazao, kako drže japanski kritici toga saveza savezne obveze za težak teret po Japan, a usto da nijesu engleske mjere ni japansko brodarstvo potpuno osjegurale.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

Petrograd, 27. Službeni izvještaj od 26. o. mj.:

Zapadna fronta.

U odsječku Rige opstrjeljavalo je njemačko topništvo Štok i mostovnu glavicu Mexkuell. U odsječku Jakobstadta bio je njemački jedan napadaj uzduž željeznice od Mitave našom vatrom sužbijen. Javlja se živinina topnička vatra sa više drugih mjesta u tom odsječku. Zapadno od Dvinskog osvojile su naše čete jedan strjeljački jarak i zarobili više momaka. U predjelu sjeverozapadno od Postave i između jezera Narot i Visnjev traje ogorčena borba. Na ostaloj fronti sve do močvara kod Rokitna djelomice žestoka vatra. Južno od Karpilovce (15 kilometara zapadno od Derazna, 25 kilometara sjeverozapadno od Rovna) izlatovio se neprijateljski jedan napadaj uslijed vatre nase pjesadije i mina.

Galicijaska fronta.

Neprijatelj je navalo na naše postojanke na uloku rijeke Štripe u Dnjestar, no bio je našom vatrom sužbijen. Vijest u našem službenom izvješću od 24. marta, prema kojoj smo zarobili 13 časnika, 1255 njemačkih vojnika iza nase navale i zauzeća njemačkih jaraka, donosi slub. njem. izvješće ovako: „Jedna daleko promaknuta provala naše fronte odmah južno od jezera Narot povratila se je nekih 100 metara natrag na visine kod Blizine, da se ukloni razgranjenoj neprijateljskoj vatri.“

Kaukaska fronta.

Na gornjem Čoroku vidrili su naši odjeli naprijed i bacili Turke iz proizvodni položaja, koji su bili utvrđeni sa više jednim od drugih ležećim jarcima. U okolišu juginastočno od Bitlisa napredovale su naše čete znatno.

Francuska.

Paris, 28. Službeni izvještaj od 28. ožujka 3 sata poslije podne:

Zapadno od Maase bilo je žestoko bombardovanje tijekom čitave noći. Na odsjecima Malancourt-Esnes na koti 304 nije bilo nikakve pjesadijske djelatnosti. Istočno od Maase prošla je noć prilično mirno. Artiljerijska djelatnost u Woerve. U sumi De Pretre odbijena su dva napadaja neprijatelja protiv naših strjeljačkih jaraka kod Croix de Charmes. Neprijatelj se morao povući i ostavio nekoliko rrtvih na bojištu. U Vogeziina pucali na neprijateljske kolone s provijantom kod Watweilera. Na ostalim frontama prošla je noć bez važnijih događaja. U noći od 28. o. mj. bacali su dva naša avijatičara 16 bombi teškoga kalibra na neprijateljske tabore kod Nantiloisa i Monte Eaucona.

11 sati na večer: U Argonama početa vatra na važne prometne točke. Iza neprijateljske fronte bombardovali smo dovoze sjeverno od Apremonta. Zapadno od Pont-a-Moussona zapalio je jedan hitac iz nasega topa, koji je pao iza njemačkih skloništa, tabor granata. Kolodvori Vigneulesi-Chanton-Chatelle bombardovani su od naših dalekometnih topova. U Vogeziina osobita djelatnost naše artiljerije protiv njemačkih utvrda u dolini Fecht. Danas u jutro oborio je jedan naš pilot jedan njemački aeroplan, koji se je srušio tik pred našim linijama u području Douaumonta. Zapadno od Maase žestoki artiljerijski bojevi. Između sela i šume Malancourta i pred našim položajima druge linije nije bilo nikakve pjesadijske djelatnosti. Istočno od Maase i u Woerve prekidna artiljerijska djelatnost. Naša artiljerija bila je osobito djelatna na čitavoj fronti, a naročito u području kod Grémocourta, gdje je jedan hitac iz naših baterija prouzročio više eksplozija, i u području Harville, gdje smo razorili važne neprijateljske dovoze.

Francusko izvješće od 27. ožujka 3 sata poslije podne glasi: U Argonama boj s minama, koji se je za nas povoljno razvijao kod Fille Morte i bojevi s ručnim granatama na odsjeku Courte Chausse. Zapadno od Maase prošla je noć prilično mirno. Istočno od Maase neprekidni topovski boj na fronti Douaumont-Vaux. U Woerve prilično žestoko bombardovanje u području kod Mulainville i Châtillon. Na ovom odsjeku nije bilo infanterijskih odsjeka. Na ostaloj fronti protekla je noć mirno.

Belgija.

Belgijsko izvješće od 27. ožujka glasi: Ohostrana djelatnost na yverskoj fronti.

Engleska.

Englesko izvješće od 27. ožujka glasi: Neprijatelj je jučer potpalio kod Givenchy-Neuville i St. Vaasta mine i započeo uvale Mi smo ih ka-

snije osvojili protunapadajem, ali smo uslijed neprijateljskoga bacanja ručnih granata potisnuti. Kod Hohenzolernovih utvrda i kamenoloma bio je jučer boje sa mužarima i ručnim granatama. Neprijatelj je bombardovao Crustisstraale Hoog St. Jean, okolicu Loosa, područje pred Loretom i Vaux. Mi smo odvratili na neprijateljsku vatra i digli u zrak tabor municije kod Ostaverne. Jedan od naših aeroplana, koji je pošao prema neprijateljskim linijama, nije se više povratio.

Italija.

R i m, 27. Novi topovski bojevi u odsjeku Rovereta i u gornjem Asticu. Kretanje neprijateljskih četa kod glavice Val Astica te dolazak vlakova na kolodvor Caldonazzo, koji bijahu od naših topovskih taneta nekoliko puta pogodjen. U dolini gornjeg Buta navalo je neprijatelj, nakon jake predpriprave, sa jakim silama na naše položaje na Malom Palu, te mu je uspjelo, da je zauzeo jedan jark. Nasom žestokom protunavalom dade cijele fronte od Monte Croce (prelaz na Plöcken) sve do Velikog Pala, osvojili — samo neprijateljske streljačke jarke kod Freikofelsattel i kod prelaza Bel Cavallo, gdje smo učinili 63 zarobljenika, među njima i 3 časnika. Na Malenom Palu trajala je tvrdokorna borba 30 sati. Nakon šest bijesnih navala — prešla je naša pješadija u borbi na nož u izi, otklone položaje, te je sve opeta osvojila. Na razbojištu ostalo je na stotine neprijateljskih lješina. Na ostaloj fronti topovski boji, koji je osoblje žestok na visinama sjeverozapadne Gorice. Danas u jutro zarila su jata neprijateljskih letala nad dolinom među Piave i Sočom s namjerom, da pogode naše mostove i ceste, koje služe za uzmak. Produčee se je sasna izgalovilo. Neprijateljska letjela, koja su bila valrom iz naših topova prisiljena, da ostanu u velikoj visini, izbacila su mnogo bomba. Niti su koga ubile niti su prouzročile materijalne štete. Uslijed točne vatre naših topova moralo je jedno neprijateljsko letjelo da se spusti kod Asiella, a jedan hidroplan u lagumi kod Grado. Uslijed puštane vatre moralo je jedno treće letjelo, da se spusti kod Ponte della Fritula (Pive). Od šest letioca bio je ubijen jedan major, zapovjednik jata, a ostala petorica bili su zarobljeni.

Beskorisne navale Rusa.

Od 17. do 26. ožujka gubitak Rusa 80.000 momaka.

Berliner Tagblatt donosi:

Još uvijek nijesu zaključeni ruski napadaji na istočnoj fronti. Ti su napadaji započeli 17. ožujka i jedva protje otad bez žestokih bojeva. Ruske su čete ogromne. Radi se o kakih 60 spremnih pješadijskih brigada. A tomu su dosad odgovarali već i silni gubici, koji su samo za frontu u zračnoj daljini od 120 kilometara proračunani na 80.000 momaka. Proti jednoj njemačkoj konjaničkoj brigadi bilo je 19. ožujka postavljeno na ruskoj jednoj fronti sedam pukovnija u osam redova. Uza sve četiri puta ponovljene napadaje doši su Rusi samo do zaprijetka. Ovdje su izgubili 3000 ljudi. Na njemačkoj su strani toga dana pala u svemu dva čovjeka, a šest njih je bilo ranjeno. Konačno je konjanički jedan odio naskočio na protunapadale te je povrh toga zarobio još 160 momaka. Drugi se je jedan napadaj zbio sa zapadne strane željeznice, koja vodi iz Dvinskog u Vilnu, i to u noći od 22. na 22. ožujka. Ovdje su na Ruse sa strane navale strojne puške te oni nijesu doprli ni do njemačkih poljskih straža. Ruski jedan oklopni vlak, koji je na istom pravcu provaljivao, bio je uslijed razorenja tračnica prisiljen na povratke te od Nijemaca posvema uništen. Dne 24. ožujka palo je na uskom jednom prostoru njemačke fronte pred Dvinskim 6000 ruskih granata. Kod toga nije pao u ma ni jedan njemački vojnik. Kod pojedinih ruskih divizija mogla se je iz preostataka živih sastaviti jedna jedina nova pukovnija. Uza sve to imade znakova, da će ruske kolone i dalje biti tjerane u sjevernu smrt. Njemačke je linija neuskolebana i neuskolebiva. Nedjelja od 26. prošla je uz krasno vrijeme općenito mirno.

„HRVATSKI LIST“ može se kupiti u Vodnjanu kod prodaje duhana Debetto već rano u jutro.

Križa u Americi.

Između kongresa i predsjednika je iznenada planula borba, borba, koja se je doduše odavna spremala, no koja je ipak sve iznenadila. Službeni i neslužbeni Washington je od nekoliko nedjelja ovamo uzburkan. Predpovijest otvorenog boja kongresa proti „bijeloj je kući“ tako stara, kao što je star i europski rat. Jezgra je prepirke ta, što su narodni zastupnici ustali proti „Iranu“ u Washingtonu. Protivstina proti Wilsonu datira zapravo već od onoga dana, kad je zasio na predsjedničku stolicu. Wilson nije bio samo svoj vlastiti kancler, nego se je smatrao za sveukupnu vladu, koja je ipak po ustavu podijeljena u tri grane. Zakonodavni se je dio te vlade već više puta usprotivio Wilsonovu samodrštvu i proti poniženju kongresa na američkuma duma, no isprva to nije bilo dakako tako očito, nego se je ta protimba prvi put izrazilije bila pojavila pred neke tri godine, a sad se čini, kao da je postigla svoj vrhunac, jer su uz ostalo i novi izbori na domaku, a barem kod izbora hoće muževi u Americi da pokažu svoj ponos.

No Wilson nije radio samo za uzdržanje svoga predsjedništva i udovoljenje svoji samovoljčkim hirova, nego je počeo stavljati na kocku i udes čitave zemlje. On je nagonio na rat. Njegovoj su se takozvanoj neutralnosti rugala, da se tako izrazimo, kod kuće već i djeca. Iz svih se je njegovih još tako slatkih riječi i govora jasno zrealila podkuklost i neiskrenost, tako da se je narod još više izbunio i smeo. Memorandum od 18. januara, koji je sačinjavao uvod u novu politiku njemačkoga podmorskoga rata, Wilson je zanijekao odnosno opozvao, dapače i tad, kad je Berlin odlučno pristao uz Washington. Zemlja nikako nije mogla toga da shvati. Kad se je pako vidjelo, e se je Berlin odlučio, da će se počevši od 1. marta držati Washingtonskih preporuka od 18. januara, i kad se namjeto, da Wilson kani tjerati uza sve popuštanje Njemačke svoju vlastitu politiku, tad su svi osjećali, da je eto nastupio kritičan trenutak. Berlin nije mogao uzmaknuti, Wilson pako nije htio uzmaknuti. Posljedica je morala biti rat. Ali rat — za što? Zar za to, da pojedinci slobodno luduju? U takova se što Amerika ipak nije upustila. Američkuma je javnost pristala uz Wilsonov memorandum od 18. januara, prema kojemu se „državi, koja ratuje, ne smije oteti pravo, da se služi podmornicama za sprječavanje trgovačkog prometa, jer su se podmornice pokazale veoma zgodnim sredstvom za praktično vođenje rata na visokom moru. Međutim se ima oboruzavanje trgovačkih brodova u ovo doba podmorskog ratovanja tumačiti samo tako, da takovi oboruzani trgovački brodova kane nakrišiti podmornice svojom jakošću. Svako bi dakle oboruzanje trgovačkog broda imalo značaj oboruzanja u svrhu napadaja. Moja je (američkuma o. u.) vlada mnijenja, da se imade trgovački oboruzani brod smatrati pomoćnim krasćen, da se imade s njim kao takovim koji neutralna toli zaračena država postupati“. A osim toga stoji u glasovitom tom memorandumu Wilsonove vlade ovaj po Wilsona porazni stavak: „Podastirajući ovaj prijedlog kao podlogu za odnosna očitovanja zaračeenih vlada polazim sa uvjerenja, da će svaka vlada u prvom redu uzeti u obzir lhumanu svrhu, da naime štedi život nevinih ljudi, mjesto da naglasuje tobožnja nekakova tehnička prava, kojima se može obzirom na nevi položaj prigovarati!“

Zemlja je jasno vidjela, da je bila nova njemačka politika ne samo sama o sebi razborita, nego da je bila i u potpunom skladu i suglasju s Washingtonskim nazorima. Kad je dakle Wilson one sedmice od 13. do 20. februara stao sve jasnije pokazivati, da nije u suglasju s vlastitim tim svojim nazorima i kad je počeo nešto natucati o ratu, zaokupila je kongres shvatljiva uzrujanost, koju je isto i Wilsonova prošlost povećavala. U srijed sveopće je te uzrujanosti osvanuo senator Stone zajedno sa vodjom demokrata u sentu



KINO

Crvenog križa

ULICA SERGIA BROJ 34.

Danas, 31. ožujka 1916.

RASPORED:

Najnovije slike iz bojišta.

Nečovječni otac (Drama).

Julij priredjuje svatbu.

Početak u 2,20, 3,30, 4,40, 5,50 poslije podno. ULAZNINA: I. prostor K 1; II. prostor 40 litira.



Kernom i reprezentantom Floodom, koji stoji u komori na čelu odboru za izvanjske poslove, kod predsjednika, da upravi na nj pitanje, što se zapravo zbiva i što sve to uopće ima da znači. Razgovor ove četvorice ne će se nikad moći čitati u ma bilo kojemu tajnom spisu; ali se je ipak prilično toga o njemu saznalo, tako te ga punim pravom nazivlju jednim od najneobičnijih razgovora, koji su se ikad među zidinama bijele kuće obdržavali. Bilo je prilično burno, a ni Wilson nije stedio riječi ni birao izraza; nekoi tvrde, da se je kod toga dapače i sakama udaralo po stolu. Stoga nije čudo, ako su posjetioci na pitanje, što znači nova smutnja s Njemačkom, odgovarali: „Znači prekid odnosa s tim čovjekom Bernstorffom“ (severance of relations with that man Bernstorff!) A na daljnje pitanje, što ima taj prekid da znači, glasilo je odgovor: „Znači rat!“ Time je dakako bio punim pravom dan povod, da još jedno pomno prouče ustav te da se uvjere, da imade jedini kongres pravo navješćivati rat. Wilson je svakako dodao, da za rat ne treba kongresa, posto u tu svrhu treba jedino da njemačkomu poklaskaru uruci putovnice, iza česa da bi odmah slijedio navjstaj rata iz Berlina, kako da je to izjavio grof Bernstorff.

Tijekom naredne sedmice bio je poznat barem razgovor u bijeloj kući, te je odjeknuo burom silnog negodovanja u zastupničkoj kući. Dne 23. februara postigla je strava svoj vršak, te je sve govorilo za to, kao da kane obje kuće prihvatiti rezolucije, koje bi zabranjivale Američkuma, da putuju na naružanim neprijateljskim trgovačkim brodovima, ili bi im barem savjetovale, da se toga klone. Usrijed te uzrujanosti začela se je najednom poruka Wilsonova, koja se je s jedne strane govorila, a s druge nastojala da umiri uzburkane duhove. Pristase Wilsonovi nastojali su da razlože, kako jedino Wilson imade pravo i ovlast, da vodi diplomatske pregovore, da ne može dozvoliti, e bi se na itko pačao u njegove poslove, a ne će toga bome ni u buduću dozvoljavati, on da mora imati potpuno slobodne ruke, ako ne će da trpi čast zemlje. Osim toga zasad ne prijeti nikakova pogibao: iz Berlina kao i iz Njemačkog poslanstva da su stigle vijesti „da će Njemačka produžiti rok do 15. marta, a možda i do 1. aprila, a u tom razdoblju da se može sve uređiti, ako se predsjedniku dade vremena“.

No se ubrzo iza ovih umirljivih pilula pojavio opet groznica. Senator je Stone pisao predsjedniku pismo, u kojemu mu je u brk izjavio, da su obje kuće skladata i uznemirene, a on sam da ne drži u skladu sa svojom dužnosti i odgovornosti, da privoli na to, e bi se zemlja povukla u vrtlog svjetskog rata samo radi tvrdoglavosti nekoih vlasti s jedne, i lude drzovitosti našeg naroda s druge strane. Ja ne mogu da se otmem uvjerenju, e je to putovanje ne oboruzanim trgovačkim brodovima tako lakoumno, da se ne može uzeti u obranu. Neposredno izatoga je odgovorio Wilson u pismu od 24. februara. „Ja ću sve učiniti, u koliko stoji do mene, da odvratim rat od

Združenih Država", uvjerava Wilson, te dodaje, da zemlja ne će radi njegovog postupka u tom smjeru osjećati nikakove neugodnosti. Kroz mnogo da je mjeseci išao za tim ciljem uz poteskoće, kojih je broj bio kud i kamo veći negoli se općenito misli. Dosad je imao uspjeha te se nada, da će ih imati i u buduću. Centralne da su vlasti doduše najvjestile novi smjer u podmorskome ratu, koji nagovijestila nepremostive poteskoće i koji je u tako očitom protuslovlju s izrečenim obećanjima tih vlasti, da on misli, e će do doskora uslijediti očitovanja, koja će stvar svesti u posve drugi tok. Amerika nema nikakova razloga, da sumnja o dobroj vjeri centralnih vlasti, u koliko se to tiče prošlosti, i on je za svoju osobu uvjeren, da će to bez sumnje biti i u buduću. Ali, naša je dužnost na svaki način jasna.

Prípćenje izmjene ovih listova bilo je već samo po sebi novo presenečenje, jer ako voditelj senata uskrađuje predsjedniku — ako i neizravno — posluš iz razloga dužnosti i odgovornosti, ima ipak razloga za presenečenje i uznemirenje. Još gore je djelovala izjava Wilsonova, u kojoj on tu-mači svoja načela prema Njemačkoj i u kojoj govori o odlučnom koraku (navještenju ratu), kao gotovoj činjenici. A najgore je još djelovala pripodoba Wilsonova memoranduma od 18. januara i njegovog pisma od 24. februara, gdje se nalaze očita protuslovlja. Wilson se je ulativio u vlastitoj stropici. Zemlja je pristajala uz Wilsona od 18. januara, Wilsona od 24. februara je ismijavala. A kongres predložuje zemlju u malenom. I on i-made prava i dužnosti. Predsjednik može da radi o ratu, ali po ustavu ga ne može najvjestiti. I to je eto veliki onaj spor između kongresa i Wilsona, najveći dosa poznati spor u Združenim Državama. Zato i nazivaju taj spor državnim krizom, velikom državnim krizom.

Domaće vijesti.

Sladne karte. Svi posjednici zelenih legitimacija mogu pridignuti na općini sladorne karte za dobu od 3. do 30. travnja Te karte vrijede samo za građanskom stališu pripadajuće osobe; dakle na njih neimadu pravo niti časnici, niti momčad stalne vojske i niti radnici pučkog ustanka. Osim toga morati će svaka osoba građanskog stališa, koja imade pravo na sladornu kartu, potpisati izjavu, u kojoj potvrđuju, da imade za svaku u kućnoj opskrbi nalazeću osobu najviše 10 kg sladora ako stanuje u gradu, odnosno 7 kg, ako stanuje u okolici grada. Tko

zalihu sladora zašti, biti će mu stavljena pod zapor odnosno zaplijenjena. — Na temelju naredbe c. kr. namjestaštva u Trstu od 15. ožujka 1916, praes. broj 578-3 1916 pokr. rak. broj 15 stupa u krijepost ministerijalna naredba od 4. ožujka 1916. drž. zak. lista broj 61, s kojim je dozvoljava prodaja sladora samo na temelju sladorne karte. Svaki trgovac dužan je voditi predpisani registar iz kojega se može ustanoviti svako doba stanje sladorne zalih. Od kupaca primijene sladorne karte imadu se skrbno čuvati, jer se samo na temelju istih može dobiti toliko sladora za prodaju, koliko ga je potrebno. Svaki pretpak biti će stvar kaznenj globom od 2 do 5 tisuća kruna odnosno na zatvor između 3 do 6 mjeseci.

Zadnje vijesti.

Odlikovanje junačkog branitelca dječestarskog ušančenja.

Beč, 30. (D. u.) Car je podijelio pučkovniku Julije Planchk-u u znak priznanja junačke obrane dječestarskog ušančenja višteški red Leopolda sa ratnom dekoracijom.

Izvjestaj Engleza o bicl na šlezviškoj obali.

London, 30. (D. u.) Admiralitet saopćuje: Svi brodovi, koji su učestvovali poduzeću protiv njemačke obale, vratiše se osim torpedo-razarača Meduse, koji je potonuo, nakon što se je spasila sva momčad. Dok su naši torpedo-razarači bili zaposleni

sa neprijateljskim predstražnim brodovima, navalile na njih neprijateljski letioci, ali nisu od njih pretrpjeli štete. Od dvaju potopljenih neprijateljskih predstražnih čamaca spasili smo dvadesetak ljudi. U subotu na večer sukobiše se naše lake krstarice sa odjelom njemačkih torpedo-razarača. Jednoga od ovih razarača okruno je naš krstarac Cleopatra te ga potopio. Od posade nije se nitko spasio.

Primjedba Wolff-biroa: Radi se o onoj torpednjači, koja se prama službenom izvješću nije vratila od potjere za neprijateljskim brodovima iza zračnog napadaja od 25. ožujka.

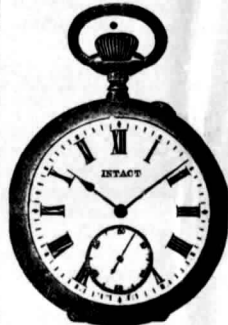
Juanšikaj se odriče carske krunice.

Berlin, 29. Ovdješnjemu je kineskom poslanstvu stigao ovaj brojaj od 24. ožujka: U dva edikta od 21. i 22. ožujka izjavlja predsjednik kineske republike, da posvema otklanja carsku čast, koja mu je bila 11. prosinca pouđjena; ujedno se narod pozivlje, da oćuva mir. Hsishihang bio je opet imenovan ministrom-predsjednikom republike.

MALI OGLASNIK.

400.000 kruna u zlatu može se dobiti se naručiti jednu tursku srećku iz godine 1870, plativu u 68 mjesecnim obrocima po K 6.— Naručbe prima se u Kreditnom i eskomptnom društvu, trg Kustoca br. 45.

Satovi na narukvicama za gospodje i gospodu



najbolje švicarske izradbe od 11 do 50 kruna, u zlatu 50 do 150 kruna. Najveća zalihla brilanata, zlatine i srebrnane, poljskih zurma (dalekozora) busola, zaštitnih naočara, domoljubnih znakova i prinstenja. Posve točni satovi, Schaffhausen, Omega i Zenit uz originalne tvorničke cijene.

K. JORGO, PULA Cijenici badava via Scrgle 21.

KONRAD MIHELIC

vojnički i civilni krojač.

izvršuje svakovrsne krojačke radnje prama

zadnjim modelima

PULA, trg Custoza.

(Kuća Perini.)

LAFCADIO HEARN. — DR. BAJA.

Iz dnevnika engleskoga učitelja.

(Pogledi u nepoznati Japan.)

Kod svih mojih učenika nailazim na dozu zdrave skepsa prema izvjesnim formama pučkoga vjerovanja. Znanstveni odgoj razara brzo stare praznovjerne predodžbe, do kojih niži slojevi pučka još mnogo drže kao n. pr. vjera u Mamori i Ofuda. Izvanjske forme Buddhizma — kao njegovi kipovi, relikvije i običajne vježbe pobožnosti — malo se tiču prosječnoga studenta. Nema u njih zanimanja — kao što bi mogude stranac to predmjevao — za ikonografiju, religiozne pučke mite ili komparativne vjerske znanosti, i može se reći, da se u devet od deset slučajeva dapače slide znakova i vjerskih dokaza, koji ih okružaju. Samo se drži onoga dubokoga religioznoga misla stree simbolistike, a moderni odgoj oćavata i potkrepjuje monističnu ideju Buddhizma. I to bas djeluje na pučki Shintoismus. Učenici su svi, ili skoro svi, iskreni Shintoisti, ali nijesu pobožni klanjaoći izvjesnih kumira, nego priznaju ono, što visi Shintoismus znači, — ljubav k domovini, pietet prema djeci, poslušnost prema roditeljima, učiteljima i prepostavljenima kao i poštivanje svojih predja. Ta, Shintoismus je kud i kamo viši od pučke vjere.

Kad no sam stajao prvi put pred velikim žrtvenikom Božanstva u Kizuki — ne moguće bez osjećanja nekoga strahopoćtanja — koje obuzima zapadnjaka, kada mu se iskaza ta osobita počast, obuzela me je pomisao: "Ovo je prazntvenik pradjedova jedne rase, to je simbolički centar obo-

žavanja nacije za njenu prošlost." Tom prilikom sam i ja iskazao strahopoćtanje uspomeni pratoca.

Kao što sam ja onaj put osjećao, tako osjećae inteligentan student Meiji-Āra, koga je školski odgoj uzdigao nad običan nivo pučkog vjerovanja. I za njega znači Shintoismus — sad da li on reflektira na to pitanje ili ne — cijelu obiteljsku etiku i duh lojalnosti, koji nam je tako u meso i krv prešao, da za njega prestaje i isti život, ako ga dužnost zove. Orient ne treba da misli o začetku svoje visoke etike. Predstavimo si, da se je glazbeni smisao u nasej vlastitoj rasi tako razvio, te bi i malo dijete bilo kadro da svira koji komplikiran instrument, čim su postali njegovi prsti dovoljno gipki i jaki, da mogu po tipkalima udarati. Samo takva usporedba može dati o tome pravo predodžbu, što intresentna religija i instinktivna dužnost u Izumo znače.

O običajnom zapadnjaku, surovom i agresivnom skepticizmu naravne reakcije iza iznenadnog oslobodjenja od religioznog praznovjerja nema kod mojih učenika ni traga. premda se nalazi na takve osjećaje gdje drugdje, a napose u Tokyuu među sveučilištarcima.

Jedan od njih dobacio je momu prijatelju za vrijeme zvonjenja krasnoga crkvenoga zvona: "Ta recite mi, zar to nije samratak, kad moramo u devetnaestom vijeku slušati ovakove zvukove!?"

Hoću samo da primjetim, da bi znatiželjan putnik isto tako pogriješio govoriti pred Japancima nove škole o Buddhizmu, kao što bi mi i kod kuće zamjerili, kad bi pripovijedao o vjeri Kristovoj klasi ljudi, koji su svojim odgojem nad svim vjerskim naućima. Jasno je, da imade ja-

panških naućenjaka, koji idu na ruku stranim ućenjancima kod njihovih vjerskih istraživanja. I to bili rado naglasiti, da mora stranac, kojemu je stalo do toga, da dobije razjasnjenja o religioznim i praznovjernim predodžbama uzih pučkih masa, ta razjasnjenja u samom puču pokupiti, a ne tražiti ih kod izobraženih slojeva.

Dugi ljetni praznici su prošli i već poćinje nova školska godina. Mnogo promjena je nastalo. Nekoji su moji ućenici već mrtvi, drugi su skolu svršili i Matsue za uvijek ostavili. Mjesto nekotjih učitelja došli su drugi, a osim toga imamo i novog ravnatelja.

Ali i nas dobri namjesnik je oćišao — premjestili su ga u mrzi Njigata na sjeverozapad. Bilo je to za njega promaknuće. Sedam godina je on upravljao u Izumo i svi ga oćjubili, a napose ućenici, koji su ga voljeli kao svega oća. Cijelo pućanstvo je navalilo do rijeke, da mu iskaze zadnju počast i da se s njim oprosti. Sve ulice, kojima je imao proći, most, luka, pa i sami krovovi kuća, bili su natrpani ljudstvom, koje ga je htjelo još jednoć vidjeti. Mnogi su od prisutnih plakali, i kada se parobrod od obale oćisnuo, zagrmli jednoglasni lutnjajući i dugački "A-a-a-a-a!" — bolni uzdah cijeloga grada tako tužno, da se nadam, da ne ću više ćuti silne vike.

Imena i lica nižih razreda su mi posve nepoznata. Bez sumnje je to bio razlog, što me je kod ulaza u razred prvoga odjela A sjećanje na moj prvi školski dan s tako neobićnom živahnosću obuzelo.

(Nastavak slijedi.)